

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

**ULUSLARARASI BAKALORYA PROGRAMI
A DERSİ UZUN TEZİ**

“DÜZENE BAŞKALDIRAN KADIN”

Öğrencinin Adı: Aysu

Öğrencinin Soyadı: GÜRMAN

Danışman Öğretmen: Aslı KOÇ

Diploma Numarası: D1129057

Sözcük Sayısı: 3361

Araştırma Sorusu: Ayfer Tunç’un *Yeşil Peri Gecesi* adlı yapıtında odak figür olan “kadın”ın dış gerçeklikle ilişkisi nasıl ele alınmıştır?

ÖZ (Abstract)

Uluslararası Bakalorya bitirme tezi olarak A dersi kapsamında hazırlanan bu çalışmada amaç, Ayfer Tunç'un *Yeşil Peri Gecesi* adlı yapıtındaki dış gerçeklik sorunsalının odak figür üzerindeki etkisini ve odak figürün bu düzene karşı var olmak için verdiği mücadeleyi incelemektir. Diğer yapıtlardan farklı olarak bu yapıtta dış gerçekliğin temelini “modern” yaşam koşullarının oluşturması araştırma sorusunun seçilmesinde etkili olmuştur.

Tezin giriş bölümünde araştırma sorusu olan kadının dış gerçeklikle ilişkisi ana hatlarıyla açıklanmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise sorunun net olarak açıklanabilmesi için yapıtta ele alınan dış gerçeklik sorunsalı üzerinde durulmuştur. Odak figürün yaşamını olumsuz yönde etkileyen çevresel koşullar “aile” ve “toplum” bağlamında incelenmiştir. Tezin devamında ise ikinci bölümde anlatılan dış gerçeklik sorunsalına bağlı kalınarak dış gerçekliğin odak figür üzerindeki etkisi “öz yıkım” ve “sevgi açlığı” çerçevesinde ele alınmıştır. Sonrasında ise odak figürün düzeni değiştirme çabasının bir sonucu olarak “intikam” üzerinde durulmuştur. Sonuç bölümünde ise araştırma sorusunun yanıtına yer verilmiştir. Odak figürün dış gerçeklikle mücadelesinin temelinde yaşamını olumsuz yönde etkileyen düzene başkaldırma çabasının olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sözcük Sayısı: 161

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ	3
II. AYFER TUNÇ'UN <i>YEŞİL PERİ GECESİ</i> ADLI YAPITINDA DIŞ GERÇEKLİK	4
III. DIŞ GERÇEKLİĞİN ODAK FİĞÜR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: ÖZYIKIM ve SEVGİ AÇLIĞI	7
IV. ODAK FİĞÜRÜN DIŞ GERÇEKLİKLE OLAN MÜCADELESİ: İNTİKAM	12
V. SONUÇ	14
VI. KAYNAKÇA.....	16

I. GİRİŞ

Yazar, yapıt kurgusunu oluştururken figürleri kurguya uygun şekilde biçimlendirir. Bu figürler, konunun ele alınmasında ve anlatılmak istenenin okuyucuya aktarılmasında önemli bir yere sahiptir. Bu doğrultuda figürlere belirli kişilik özellikleri verilir ve bu özellikler aile, çevre ve toplum düzeni düşünülerek şekillendirilir. Son yıllarda yazılan romanlarda, figürlerin tensel ve tinsel özelliklerinin oluşturulmasında modern yaşam koşulları önemli rol oynamıştır. Modern yaşamın içinde barındırdığı yozlaşma, çoğu zaman figürlerin yaşadıkları bozuk düzene karşı olan başkaldırılarıyla birlikte yapıta yansıtılmıştır. Bu başkaldırı, figürlerin varoluşlarını kanıtlama savaşıdır. Yazarlar, figürlerinin olaylar karşısındaki direnişlerini ve mücadelelerini, dış gerçeklik sorunsalı ile bir bütün olarak okuyucuya sunar. Ayfer Tunç'un *Yeşil Peri Gecesi* adlı yapıtı da temelini modern yaşam koşullarının oluşturduğu dış gerçekliğin odak figür üzerindeki etkisi ve odak figürün dış gerçekliğe karşı gösterdiği tepki üzerine kurulmuştur. Yapıtta odak figür, bozuk düzene ve bu düzenin parçası olan figürlere karşı intikam alma isteğiyle beslenerek düzeni değiştirmek adına harekete geçmiştir.

Yazar, odak figürün yaşadıklarını yapıtın zamanındaki sıçramalarla okuyucuya yansıtmıştır. Odak figürün çocukluğu ve gençliğinin anlatıldığı bölümler geriye dönüş tekniği ve bilinç akışıyla verilmiş, böylelikle odak figürün yetiştiği aile ortamının etkisi üzerinde durulmuştur. Yazar, yakın geçmişe ve şimdiki zamana yaptığı sıçramalarla ise odak figürün seçmiş olduğu yaşamı, arkadaş ilişkilerini, aşklarını ve bu aşklar sonucunda yaşadığı olayları anlatarak odak figür üzerinde dış gerçeklik sorunsalının etkisini birçok kez tekrarlamıştır. Böylelikle odak figürün yaşadıkları, çocukluktan genç kızlığa ve genç kızlıktan kadınlığa geçişi, toplumda yaşanan yozlaşmışlıkla birlikte kronolojik bir sıra takip etmeden ele alınarak bir süreç içerisinde verilmiştir. Yapıtta anlatıcı konumundaki kadın odak figürün adı hiçbir zaman

verilmemiştir. Yazar, odak figürün isimsiz oluşuyla onun içinde bulunduğu düzene ait olmadığını ve hiçliğini göstermiştir.

Tunç, odak figürün yaşadıklarını, düşüncelerini ve duygularını, edebiyatta ve güncel hayatta önemli bir yere sahip olan şiirlerden alıntılar yaparak okuyucuya sunmuştur. Bu farklı sunuş şekli, odak figürün ruhsal durumunun daha iyi anlaşılmasını sağladığı gibi metinler arası ilişki açısından da önemli rol oynamıştır.

II. AYFER TUNÇ'UN *YEŞİL PERİ GECESİ* ADLI YAPITINDA DIŞ GERÇEKLİK

Yeşil Peri Gecesi adlı romanda dış gerçekliği oluşturan modern yaşam koşullarının eleştirisi yapılmıştır. Yazar, geriye dönüş tekniğini kullanarak odak figürün geçmişi ve yapıta yansıyan şimdiki zaman arasında bağlantılar kurmuştur. Gerçekleşen olaylarla ve değişen figürlerle odak figürün yaşadığı olaylardan söz edilerek toplumun modernleşmesinin temelinde yer alan “bozulma” ortaya konulmuştur.

Yazar, yapıtta odak figürü, bozuk bir düzenin yansıması olarak göstermiştir. Odak figürün yetiştiği aile ortamı da bozuk toplum düzeninin bir parçası olarak odak figürü olumsuz etkileyen bir unsur olarak ele alınmıştır. Yani yapıtta ele alınan aile yapısının bozukluğu, odak figürün yalnızlaşmasına ve yaşadığı toplumu sorgulayıp sonrasında çevresindeki insanlardan intikam almasına neden olan bir sorunsal olarak öne çıkmaktadır. Babasının ağır bir iş kazası geçirmesi sonucu annesinin kocasını onun ağabeyiyle aldatması bu intikam duygusunun temelinde yer alan bir olay olarak yapıtta yer almaktadır: “*Soracaktım elbette beni daha çocuk yaşında hayatın ortasında yapayalnız bırakmanın hesabını. Sen de verecektin, vermeliydin, sen anneydin!*” (Tunç, 189) Yazar bu “aldatma”nın temelini modern yaşamın

gerekliliği olan “dış görünüşe” bağlamıştır. Yazar, dış görünüşü modern toplum hayatında insanlar arasındaki ilişki ve iletişimi belirleyen bir unsur olarak ele almıştır. Geçirdiği ağır iş kazası sonucu yüzü tanınmaz hâle gelen ve sol kolunu kaybeden babanın eşi tarafından aldatılması, aile kavramının sağlam temellere dayanmadığını ve dış görünüşün toplumsal değerlerden önce geldiğini göstermektedir.

Dış görünüş, kişinin toplum içindeki konumunu ve değerini belirleyen bir unsurdur. Anne, eşini kaza sonucu görüntüsünü ve gücünü kaybettiği için terk etmiştir. Anne de güzelliğinin ve çekiciliğinin farkındadır ve bunu kullanarak toplumda yer edinmeye çalışmaktadır. Küçüklüğünden beri güzelliğinden dolayı annesine benzetilen ve suçlanan odak figür de daha sonra bunu bir intikam aracı olarak kullanmıştır. Zekâ ve kişilikten daha çok güzelliğin toplumca değer gördüğünün farkında olan odak figür, bu durumdan rahatsız olsa da bu düşünceyi lehine kullanarak karşı olduğu düzenin bir parçası olmuştur: “... *ben güzeliğimi kötüye kullanmak istiyorum. Güzellik kötüye kullanılabilir.*” (Tunç, 191) Toplumun değer yargılarının değişmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkan bu durum, dış gerçekliğin önemli bir unsurudur.

Yapıtta toplumun kadına bakış açısı, modern yaşamın içinde var olmaya çalışan odak figürün hayatının her evresinde edindiği tecrübelerle okuyucuya sunulmuştur. Annesinin eşinden ayrıldıktan sonra evlendiği Doktor Ekrem için “bekaret” ve “namus” kavramları çok önemlidir: “*Kız çıkmazsa olacakları düşün!*” (Tunç, 174) Üvey baba Ekrem, odak figürün bekâretini aşağılayıcı ve onur zedeleyici bir şekilde muayene etmiştir. Yazar, o an odak figürün içinde bulunduğu durumu ruh ile beden biribirinden ayrılması olarak tanımlamıştır: “*Ruhum yukarı tünemiş yine, tavana.*” (Tunç, 174) Ruh ve bedenin biribirinden ayrılması, çevresine yabancılaşan odak figürün giderek kendinden de uzaklaştığının bir ifadesidir.

Yapıtta yer alan bu olayla yazar, toplumda kadın bedenine ve namusuna gösterilen aşırı ilgiyi ve kadına uygulanan baskıyı eleştirmiştir.

Ayfer Tunç, *Yeşil Peri Gecesi* yapıtında rahat ve lüks yaşama isteğinin bir sonucu olarak toplumsal bir çürüme olan “ahlaki çöküş”ü ele almıştır. Bu kavram, odak figürün eşi Osman ve eşinin kardeşi Teoman üzerinden işlenmiştir. Yapıtta Osman ve Teoman’ın çocukluğunun anlatıldığı kesit, odak figürün ağzından okuyucuya aktarılmıştır. Böylelikle ahlaki çöküşün temelinde yer alan koşullar irdelenmiş, ayrıca bunun odak figürün diliyle yapılmasıyla da onun olaylara bakış açısı yapıta yansıtılmıştır. Annesini korumak adına küçük yaşta hile yapmayı öğrenen, güçsüzün yanında durarak dayak yiyen Osman ve “*şahane bir Hitler*” olarak yetiştirilen Teoman, aile içinde yaşadıkları sorunlarla hayatları boyunca güçlü olanın yanında durmak gerektiğini öğrenmiş ve bunu uygulamışlardır. Bu durum Osman ve Teoman’ın odak figür üzerindeki etkilerinin okuyucuya verilmesi açısından önemlidir. Odak figürün Osman’ı “*sonsuz kadar sevme umuduyla*” başlayan ilişkileri, Osman’ın borçlarını ödetme ve lüks bir hayat sürme arzuları nedeniyle eşini kullanmasıyla son bulmuştur. Osman’ın, güçlünün yanında durarak yeni bir iş yeri açma hayalini gerçekleştirme çalışmasını ve karısına para karşılığı başka erkeklerle olması için baskı yapması yapıtta kurgulanan toplum düzeninin bir özelliği olarak yazar tarafından ele alınmıştır: “*Gene görmezden mi geliyorsun? Olmamış gibi mi yapıyorsun?*” (Tunç, 382) Yapıtta, Teoman da çıkar ilişkileri üzerine hareket eden bir karakter olarak gösterilmiştir. Teoman, odak figürün İstanbul’un önemli kişilerinden olan Uluçmüdür’le birlikte olmasının hayatlarını değiştireceğini bildiğinden Osman’ı kullanarak menfaatçiliğini ve para hırsını bir kez daha ortaya koymuştur. Odak figür de çıkarlar uğruna kullanılacağını farkındadır: “*Bu durumda benim de yarınım Teoman’ın insafına ve vicdanına bağlanmış oluyordu. Dolayısıyla Teoman’ın emrini yerine*

getirmem gerekiyordu.”(Tunç, 296) Bu durum ahlaki çöküşe neden olanların güçlü ve toplumda söz sahibi olan kişiler olduğunu göstermektedir.

Yeşil Peri Gecesi yapıtına yansıyan toplumsal bozulmanın bir başka nedeni de gücün kötüye kullanılmasının neden olduğu ahlaksal çöküşe kayıtsız kalınmasıdır. Bu kayıtsızlığın temelinde herkesin kendi çıkarını gözetmesi yani bencillik yatmaktadır. Odak figürün zengin ve güçlü bir kişi olan Uluçmüdür’ün tacizine uğraması ve buna karşın çevresindeki herkesin buna kayıtsız kalması bu durumun bir kanıtıdır. Anlatıcı konumundaki odak figür içinde bulunduğu bu çevreyi “*karhane-i alem*” olarak nitelendirmiştir. Bu “*karhane-i alem*”de Uluçmüdür, gücüyle güçsüzü ezen ve iktidara yakın olmasıyla işlerini kolaylıkla yürüten “*karanlık âlemlerin hamisi*”dir. Çevresindeki insanların da bu duruma karşı kayıtsız olduğu görülmektedir. Odak figür ve yaşadıkları bu amaçla, her şeyi görmezden gelen ve harekete geçmeyerek susan bir toplumun içerisine yerleştirilmiştir. Yaşamının ileri yıllarında evlendiği Osman ise bu toplumun duyan ama görmezden gelenleri simgelemektedir. Yazar, odak figürün bu konuyla ilgili düşüncelerini parantez içindeki iç seslerle ifade etmiştir: “...(*ne de olsa her türlü illegal trafik için şahane bir merkez şu İstanbul*).” (Tunç, 443)

III. DIŞ GERÇEKLİĞİN ODAK FİGÜR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: ÖZYIKIM ve SEVGİ AÇLIĞI

Yapıtta bozulmuş aile ve toplum yapısının etkileri odak figür olarak “kadın” üzerinden okuyucuya sunulmuştur. Bu etkiler gösterilirken yaşam koşulları içerisinde var olmaya çalışan odak figür ve dış gerçeklik bir bütün olarak ele alınmıştır. Odak figürün yaşamı ve duyguları, içinde bulunduğu toplum ve aile yapısına bağlı olarak şekillenmiştir. Çocukluk ve gençlik

döneminde yaşadığı sevgisiz ortam ve bencil toplum yapısı, odak figürde intikam ve öz yıkım isteğinin doğmasına neden olmuştur.

Yazar, odak figürün zor yaşam koşullarıyla yüzleştiği ve kişiliğinin temellerinin atıldığı aile ortamını, onun ileriki yıllarını da hazırlayan en önemli yapı taşı olarak göstermiştir: “*Gökyüzü gibi bir yer bu çocukluk / Hiçbir yere gitmiyor.*” (Tunç, 59) Yazarın Edip Cansever’in “Manastırlı Hilmi Bey’e İkinci Mektup” adlı şiirinden aldığı bu bölüm, odak figürün yaşamını biçimlendiren çocukluk döneminin bir yansıması olarak yapıtta yer almıştır. Odak figürün çocukluk döneminde başlayan olumsuz koşullar yaşam boyu devam etmiştir. Babasının geçirdiği iş kazası sonucu bozulan aile ilişkileri, odak figürün yaşamı boyunca sevgi açlığı hissetmesine neden olmuştur. Babasının hastanede olduğu süreçte babaannesiyile yaşamak zorunda kalan odak figür, onun sevgisini kazanabilmek için çabalamıştır: “*Parmaklarıma vurmasın diye gözyaşlarım aka aka yemeğimi bitirdim. Bitirince beni sevecek sanırdım, yine sevmezdi. Yüzüme küçümseyerek bakardı.*” (Tunç, 21) Ancak babaanne Fikriyanım, gelinini ahlaki açıdan uygun bulmamasından dolayı ona duyduğu nefreti torununa da yansıtmıştır. Annesinin güzelliğinin ve tercih ettiği yaşamının “ceza”sını çekmek zorunda kalan odak figür, aile koşullarının neden olduğu sevgisizliği yok etmeye çalışmıştır.

Yazarın “*Scarface Cavit*” olarak isimlendirdiği fiziki görünümü bozulan baba kendini dış dünyaya kapamış, çevresindekilerin onu sevmesine izin vermeyerek çözümü alkolde bulmuştur. Kocasından istediği sevgi ve ilgiyi göremeyen anne de kızını terk ederek onu sevgisinden ve ilgisinden mahrum bırakmıştır. Babasıyla iletişiminin kopması ve annesinin evi terk edip gitmesi odak figürü yalnızlığa itmiş, yaşamı boyunca anne ve baba figürünün eksikliğini giderme, sevmek ve sevilme arzuları taşımasına neden olmuştur: “*Sevilmek istemiştım. Ömrüm sevilme isteyerek geçmişti.*” (Tunç, 18)

Odak figür, aile bireylerinin yokluğunu ve hissetmek istediği sevgi duygusunu hayatında var olan ya da hayatına giren kişilerle tamamlamaya çalışmıştır. Yaşamı boyunca kapatmak için uğraştığı fakat hiçbir zaman tam olarak kalbinde hissedemediği anne sevgisini komşuları Vatuş ve en yakın arkadaşı Gün ile doldurmak için uğraşmıştır. Yazar, bu figürleri çürümüş toplumun içinde kişiliğini korumayı çalışan “iyi” kişiler olarak yapıta yansıtmıştır. Bu da yazarın dış gerçekliğin olumsuz yönlerini yansıtırken karşıtlıklardan faydalandığını gösterir. Ayrıca bu kişiler odak figüre destek olan kişiler olarak olay örgüsünde önemli rol oynamaktadır. Odak figür, kendi annesinden göremediği sevgiyi ve kuramadığı iletişimi, her zor anında yanında olmaya çalışan Vatuş’ta bulmuştur: *“Benim annem Vatuş’tu asıl. Benim için gerçekten içi titreyen yaşlı kız.”* (Tunç, 261) Vatuş, yapıtta öz annenin eksikliğini kapatarak odak figürün yalnızlığını gideren, kucağı ise *“bütün gezegende, hatta koskoca ıssız evrende”* odak figürün kendini güvende hissettiği tek yer olarak gösterilmiştir. Çevresindeki insanları cezalandırmak ve dikkat çekmek amacıyla Phoenix dergisine çıplak poz vermek için gittiği fotoğraf stüdyosunda tanıştığı Gün ise odak figür için anne boşluğunu doldurmaya çalışan bir başka figür olarak yaratılmıştır. Gün, onu uyaran, ona doğru yolu gösteren, hatalarının doğurabileceği sonuçları söyleyen, anne rolünü üstlenmiş bir arkadaş olarak okuyucuya sunulmuştur: *“Gün! Allahım Gün tek dostum benim. Ablam, annem, babam, cankurtaranım, ruh bağım!”* (Tunç, 273) Bu da göstermektedir ki Gün sadece odak figürün sevgi açlığını kapatan bir figür olarak yaratılmamıştır. Aynı zamanda tahammül edilmesi imkânsız olduğunda duygularının hissedilmemesi adına *“ruh ile bedeni birbirinden ayrılan”* odak figürün, ruh ile bedenini birleştirerek hayata bağlanmasını sağlamıştır.

Anne ve babasının ayrılmasından sonra ailesinden göremediği sevgi ve ilginin ittiği arayış yalnızca arkadaş ilişkilerinde değil aynı zamanda aşk hayatında da kendini göstermiştir.

Ancak arkadaş ilişkilerinde bulduğu sevgi ve güven ortamını aşkta bulamamıştır. Zaman zaman kendinden büyük, evli ve yanlış kişilerle toplumun da onaylamadığı ilişkiler kurarak sevgi gereksinimini kapatmaya çalışmıştır. Sevgi açlığının yapıtın temelinde alındığı yargısını oluşturan bu arayış, zaman içerisinde odak figürün bütün hayatını yönetmeye başlamış ve yanlış yollara sapmasına neden olmuştur. Yazar, odak figürü sevgisiz bir ortamın içinde “büyüterek” sevgi açlığının insan üzerindeki etkilerini ve doğurabileceği sonuçları gözler önüne sermiştir. Yapıtta, odak figürün Osman ve Ali dışında ilişki kurduğu erkekler sevgi arayışının sonuçlarını bir kez daha göstermek adına oluşturulan yan figürlerdir. Samsun’dan üvey babası tarafından gönderildiği yatakhaneli okulda tanıştığı İngilizce öğretmeni Seçkin Bey’in ahlaksız teklifini kabul etmesindeki neden de kurduğu diğer ilişkiler gibi sevgi arayışdır: “*Beni sonsuzca, sınırsızca sevdiğini görmek isteyerek yüzüne bakıyorum.*” (Tunç, 332) Yazar, odak figürle Seçkin Bey arasında oluşan bu ilişkinin her adımını en ince ayrıntısına kadar betimleyerek odak figürün içinde bulunduğu durumu ve hissettiklerini okuyucuya sunmuştur. Yapıtta anlatıcının “ben” olması, okuyucunun odak figür ile bir bağ kurarak yaşananları odak figürün gözünden görmesini ve onu “eleştirememesini” sağlamıştır.

Aradığı sevgi ve ilgiyi ilk ilişkisi olan Seçkin Bey’de de bulamaması odak figürü, öz yıkım ve ölüm isteğiyle intihara itmiştir: “*Öfke, kırgınlık, nefret, ihanet, aşağılanmışlık hiçbir şey hissetmediğim halde ölmek istiyorum.*” (Tunç, 335) Odak figür, daha sonra da devam eden “*pervasız öz yıkım arzusunun*” etkisiyle birçok erkekle birlikte olmuştur. Her seferinde âşık olduğuna inanmak isteyen odak figür, gerçek sevgiyi Hisar’daki Ali Baba’nın Kahvesi’nde tanıştığı Ali’de bulmuştur. Odak figürün hayatına giren diğer erkeklerin aksine her zaman yanında olabileceğine dair umut vermeyen Ali, odak figürün güven duyduğu tek erkek olarak kurgulanmıştır. O güne kadar hayatına giren erkekler, odak figürün güzelliği için ve ondan faydalanmak için yanına yaklaşırken Ali bunun tam tersi şekilde davranmıştır. Ali’nin

sergilediği bu duruş, odak figürün ona âşık olmasına bağlılık duymasına ve hayatı boyunca ondan vazgeçememesine neden olmuştur. Ali'den sonra hayatına giren erkeklerde sürekli olarak Ali'yi aramıştır: *“Aslında aşık olduğum herkes tekti, Ali'ydi.”* (Tunç, 17) Öyle ki evliliğinde yaşadığı yıkımın ardından da yıllar sonra kavuştuğu Ali'ye sığınmıştır. Yazar yapıtta Ali'nin yokluğunu doldurmak adına evlendiği Osman'ı, odak figür için sığınılacak bir yer olarak okuyucuya sunmuştur: *“... Benim boğucu derin umutsuzluğumdü. Kapandaki fare çaresizliğimdi. Tuza düşmüşlüğümdü. Sevmeyi ölesiye isteyişimdi.”* (Tunç, 22)

Yazar, odak figürün öz yıkım isteğini yaşamının daha sonraki evrelerinde ise bozulmuş toplumsal yapının bir etkisi olarak göstermiştir. Her şeyi görmezden gelen Osman'a, çıkarıcı Teoman'a ve gücünü kötüye kullanan Uluçmüdür'e daha fazla dayanamayan odak figür, Uluçmüdür ile birlikte oluşunu öleceğini bile bile kameraya çekmiş ve *“Her biri diğerlerinden önemli, her biri diğerleriyle rekabet ve çıkar çatışması içinde olan yirmi kalın adama”* göndermiştir. *“Daha ölmeden öldürülecek, yerden yere vurulacaktım.”* (Tunç, 50) diyen odak figür, CD'lere çoğalttığı kamera kayıtlarını kendi iradesiyle dağıtarak kendisini ifşa etmiştir. Yazar, odak figürün kendi sonunu kendisi getirdiği için onu “kurban”a benzetmiştir. Odak figür de öleceği düşüncesi ile sonuna kadar gitmesi gerektiğini düşünmüş ve onun hayatını mahvedenlerden intikam almaya çalışmıştır.

Yazar, satır aralarında şiirlerden alıntılar vermesiyle okuyucu ile odak figür arasında duygudaşlık kurarak duygu aktarımını sağlamıştır. Metinler arasılık ile kurulan bu bağlantı, yani şiirlerden alınan bölümler veya dizeler, hem şiir kişinin hislerinin odak figürün duygularıyla örtüştürülmesinde hem de çağrıştırdıklarıyla yapıtta oluşan esenliksiz havanın korunmasında önemli rol oynamaktadır. Örneğin, Divan şairi Mahir'in bir dizesi olan *“Ağlarım hatıra geldikçe gülüştüklerimiz.”* (Tunç, 101) ile odak figürün yıkılan ailesinin

ardından geçmişteki mutlu anlarına karşı duyduğu özlem aktarılmıştır. Odak figür, şiirleri çok seven fakat şiirlerden çok etkilenen bir figür olarak yaratılmıştır: “*Şiirler bana dokunuyordu.*” (Tunç, 37) Yazar, şiirlerle kurulan metinler arasılık yöntemiyle odak figürün duyguları ile şiir kişinin duyguları arasında ilişki kurmuş, böylelikle okuyucuya aktarılan duygunun yoğunluğunu artırmıştır.

IV. ODAK FIGÜRÜN DIŞ GERÇEKLİKLE OLAN MÜCADELESİ: İNTİKAM

Yazar, odak figürün içinde büyüdüğü ailenin sevgisizliğini ve olgunlaştığı toplumun yozlaşmışlığını birçok örnekle okuyucuya aktarmıştır. Yaşadıklarından sonra odak figürün en net şekilde ortaya koyduğu tepki “intikam”dır. Odak figür, yapının başlarında annesinin onun için hazırladığı kaderini değiştirmek yerine her seferinde “mağdur” olmayı seçerek ve annesi gibi birçok erkekle birlikte olarak bu düzenin bir parçası olduğunu kanıtlamıştır: “*Mağdur olmak cesur olmaktan çok daha kolaydı.*” (Tunç,46) Odak figürün bu seçiminde annesinin ve amcası Süleyman’ın etkisi dikkat çekmektedir. Babası hastanedeyken odak figürün annesini amcasıyla aldatması, onun hayatındaki bozulmaların, annesine olan tepkisinin yarattığı iç hesaplaşmanın ve intikam alma isteğinin başlangıcı olmuştur. Bu olumsuz ruh halinin izleri on dokuz yaşındayken “*profesyonel bir fotoğrafçının elinde çok seksi bir kapak kızı*” olmasıyla kendisini göstermiştir. Tunç, odak figürün çıplak resimlerinin yayınlandığı dergiye “Phoenix” adını vererek odak figürün ileride vereceği kararların ipuçlarını okuyucuya sunmuştur. Phoenix, kendi küllerinden tekrar doğan bir Anka kuşudur ve yapıtta hem leitmotive hem de ipucu izlek olarak yer almaktadır. Yapıtta odak figür de aldığı intikamlarla önce kendisini “yakmıştır”, çünkü yaşadığı kaderi değiştirmenin ve kurtulmanın tek yolu budur. Yazar, odak figürün düşüncelerini Edip Cansever’in “Phoenix” şiirinden alıntı yaparak açıklamıştır: “*Kim ne derse desin ben bugünü yakıyorum / Yeniden doğmak için çıkardığım*

yangından” (Tunç, 104) Odak figür, verdiği çıplak pozlarla kendisini “yakarak” “*şehrin ahlaksız tarihinin üçüncü sınıf bir kahramanı*” olmuştur ve yeniden doğmak, yeni bir yaşam kurmak umundadır. Yazar, odak figür ile annesi arasındaki bağı bir hesaplaşma olarak okuyucuya sunmuştur. Çünkü odak figür yaşamı boyunca annesinin canını acıtarak ondan intikam almaya çalışmıştır. Yılbaşı hediyesi olarak geçmişteki mutlu yaşantılarına ait hatıraları ve babasının öldüğü yazan bir notu kutuya koyup yollamıştır. Yazar, odak figürün hediyeği yollarkenki iç hesaplaşmasındaki öfke, nefret ve isyanı haykırışını kısa ve net tümceler kurarak okuyucuya hissettirmeye çalışmıştır: “*Asıl kaybeden ben oldum anne! Beni en çok sen terk ettin! Anne Allah belanı versin!*” (Tunç, 103) Odak figürün yanıtını alamadığı sorular ve düşüncülerini oluşturan intikam duygusu yaşamında varlığını hep hissettirmiştir ve davranışlarına yön vermiştir.

Odak figürün “*ikinci dürüstlük hareketi*” olarak adlandırdığı intikamını çıkarlar uğruna her şeyi yapabilen kayınbiraderi Teoman ve Uluçmüdür’den almaya çalışmıştır. Odak figür, Uluçmüdür’le olan görüntülerini yaymasıyla ilk kez harekete geçtiğini düşünmektedir: “*Nihayet başarmıştım. Sefilliğimin üçe katlanmasına hayır diyebilmişim. Mağdur olmaktan çıkmıştım. Eylemci olmuşum.*” (Tunç, 109) Yazar, odak figürü böylelikle susmayan, sorgulayan ve başkaldıran bir kadın figüre dönüştürmüştür. Onun kendisine zarar veren insanlardan güzelliğini kullanarak intikam alması odak figürün dış gerçekliğe karşı bir tepkisidir. “*İlk dürüstlük hareketi*” olan Phoenix’ten farklı olarak toplumun içinde diğerleri gibi kaybolmak ve görmezden gelmek yerine kendi sesini, benliğini duyurmaya çalışmıştır. Bu haykırışındaki amaç, ona zarar verenlerin hayatlarını kendi hayatı pahasına bitirmektir. Yapıtta bu süreç anlatılırken toplum ve en çok da susanlar eleştirilmiştir; toplumun gerçekleri ve bu gerçeklerle savaşılmaması gerektiği odak figür ile okuyucuya yansıtılmaya çalışılmıştır.

Yazar, odak figürün intikam aldıktan sonra öldürülmekten korkması sonucu ortaya çıkan yaşama isteğini Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın "Korku" adlı şiirinden alıntı yaparak açıklamıştır: "*Korkuyorum yaşamaktan ki çok güzel.*" (Tunç, 435) Odak figürde meydana gelen bu duygu değişimi oldukça önemlidir. Çünkü çocukluğundan itibaren yaşadıklarından dolayı yaşamı sorgulayan ve çevresini cezalandırmaya çalışan birey, ölümle karşılaşınca sevmediği ve değiştirmeye çalıştığı yaşamın onun için önemli olduğunu anlamıştır.

Yeşil Peri Gecesi, yapıtta odak figürün yaşadığı önemli bir olayı betimlemesi nedeniyle yapıtın adı olarak seçilmiştir. Yeşil Peri, "apsent" olarak da bilinen ve ölümcül olduğu için yasaklanan bir içki olması nedeniyle odak figürün hayata karşı gösterdiği tepki ve öz yıkım arzusunu kanıtlamak adına yazar tarafından kurgu içerisine yerleştirilmiştir: "*Biliyorduk öldürücü olduğunu ki buydu apsenti çekici kılan bizim için ...*" (Tunç, 228) Aynı zamanda toplumdaki yozlaşmışlık, yasaklanan bir içkinin kullanımı ile bir kez daha gösterilmiştir. Odak figürün yeşil peri içtiği gecenin bir başka önemi ise Süleyman Amcası ile karşılaşmasıdır. Yazar, odak figürün intikam isteğini, içkinin verdiği cesaret ve yaşamışlıkların getirdiği öfke ile ele alarak bir hesaplaşma olarak okuyucuya aktarmıştır ve hesaplaşmayı Süleyman Amca'nın itiraflarıyla son buldurmuştur.

V. SONUÇ

Bu çalışmada, Ayfer Tunç'un *Yeşil Peri Gecesi* adlı yapıtında dış gerçeklik sorunsalının kadın odak figür üzerindeki etkileri ve odak figürün bu sorunsala gösterdiği tepkiler incelenmiştir. Sürekli bir arayış içerisinde olan odak figürün hayatı algılayış biçimi ve toplumdaki duruşu, yetiştirildiği aile ortamı ve modern toplum gerçekleri açısından değerlendirilmiştir. Aile ortamı ve toplum olarak iki açıdan incelenen dış gerçeklik sorunsalı, yapıt boyunca figürler

üzerinden gelişen olayların akışı çerçevesinde neden-sonuç ilişkisi içerisinde okuyucuya aktarılmıştır. Yazarın odak figürü bozulmuş bir toplumun içerisine yerleştirmesindeki amaç, toplumun çürüyen tarafına dikkat çekmektir.

Odak figürün geleneksel aile yapısına uygun bir şekilde başlayan yaşamı, babasının geçirdiği iş kazasından sonraki süreçte annenin kocasını kayınbiraderiyle aldatmasıyla son bulmuştur. Yapıtta ilk olarak ailede yaşanan bu ahlaki çöküş, ilerleyen sayfalarda farklı boyutlarda toplum tarafından kabul görmeyen davranışlar şeklinde kendisini göstermiştir. Ailede yaşanan bu bozulma, ayrılan anne-babanın yalnız kalan çocuklarının yaşama tutunuş şeklini de değiştirmiştir. Sevgisizlik, öz yıkım ve intikam duyguları, bu yaşama tutunma şeklini belirlemiştir.

Yapıtta ele alınan “aile”deki bozulmalar, zaman içerisinde toplumda da kabul gören yaşayış biçimlerinin ve kurallarının da değişmesini beraberinde getirmiştir. Aile yapısına saygı duymayan, ailedeki değerlere önem vermeyen annenin gölgesinde yetişen kızı da isteyerek ya da istemeyerek aynı çarpık ilişkileri kurmaktan kendisini koruyamamıştır. Odak figürün önüne çıkan her erkekle beraber olması, bir dergiye çıplak poz vermesi, uyuşturucu kullanması kısaca toplumun onayladığı kurallar dışında yaşama isteği her ne kadar intikam alma duygusuyla doğrudan ilişkili olsa da toplumdaki bozulmalara örnek olarak yazar tarafından kurgulanmıştır. Odak figür, sevilme ve korunmak amacıyla evlendiği Osman, onun ağabeyi Teoman ve Teoman’ın evleneceği kızın dayısı Uluçmüdür ile birlikte yaşamın başka bir yönüyle karşılaşmıştır. Yazar, bu yaşam ile paranın gücünü ve paranın esiri olmuş insanları eleştirmiştir.

Yaşamının ilk yıllarından itibaren yaşadığı olaylar karşısında tepki vermeyen, işi vurdumduymazlığa getiren ve olayları akışına bırakan odak figür, yapıtın sonlarına doğru

yaşadığı bütün olumsuzluklara son verebilmek adına insanlardan intikam alma amacıyla harekete geçmiştir. Emniyet müdürü Uluçmüdür ile yaşadığı çarpık ilişkiyi kayıt altına alıp bunu önemli kişilere postalaması, bu bozuk düzene gösterdiği son tepkidir. Bu tepki sonucu ortaya çıkan ölüm korkusuyla birlikte yaşamın değerini anlaması, geçmişle olan hesaplaşmasının sona erdiğinin bir göstergesidir.

Çalışmada dış gerçekliğin odak figür üzerindeki etkisi sorgulanırken dış gerçeklik ve odak figürün buna karşı gösterdiği tepki ele alınmıştır. Çalışma sonucunda da odak figür olan “kadın”ın yaşamını olumsuz yönde etkilen düzene başkaldırdığı görülmüştür. Bu durum araştırılırken de yapıtta anlatıcının “ben” kişisi olmasından dolayı sadece odak figürün duygu ve düşünceleri ele alınmış, çevresindeki kişiler çalışmada ayrıntılı incelenmemiştir. Ancak bu yapıtın öncesi niteliğinde olan *Kapak Kızı* yapıtının odak figürün çevresindeki kişilerin ona ve onun yaşamına olan bakış açısının ayrıntılı incelenmesinde yararlı olacağı düşünülmektedir.

VI. KAYNAKÇA

Tunç, Ayfer. Yeşil Peri Gecesi. İstanbul: Can Yayınları, 2010.